

Kadın damarını canlı tutmanın mücadelesi:

Başur

Feyruz İsmail

Başur'daki seçimler kadınlar için bir gedik mi yoksa özgürleşme yolunda bir eşik mi?

Rojbin Ekin

Federal Kürdistan Bölgesi'nde kadının yeri

Cemile Turhallı

Dil ve kadın yoldaşlığı ile örgütleniyoruz

Adalet Kaya

Kürdistan'da savaşın gölgesinde kadına yönelik şiddetle mücadele

Yüksel Mutlu

Aleviler neye hayır demeli?

İÇİNDEKİLER

- 1** Başur'daki seçimler kadınlar için bir gedik mi
yoksa özgürleşme yolunda bir eşik mi?
Feyruz İsmail
- 6** Federal Kürdistan Bölgesi'nde kadının yeri
Rojbin Ekin
- 10** Dil ve kadın yoldaşlığı ile örgütleniyoruz
Cemile Turhallı
- 14** Kürdistan'da savaşın gölgesinde kadına
yönelik şiddetle mücadele
Adalet Kaya
- 18** Aleviler neye hayır demeli...
Yüksel Mutlu

Başur'daki seçimler kadınlar için bir gedik mi yoksa özgürleşme yolunda bir eşik mi?

Feyruz İsmail-13 Ekim 2024

Kürdistan Parlamentosu'nun ilk dönemlerinde günümüze oranla daha demokratik bir yapılanma söz konusuydu. Kadın hakları, sivil toplum örgütlenmeleri vb. konular anayasada güvence altına alınmıştı. Ancak zamanla özellikle KDP'nin iktidarı ele geçirdiği dönemlerle birlikte kazanılan hakların büyük bir çoğunluğu geri alındı

4 Ekim 2022'de Süleymaniye'nin Bextîyarî semtinde uğradığı silahlı saldırı sonucu yaşamını yitiren gazeteci yoldaşım Nagihan Akarsel Başur'daki kadın mücadelesine dair yaptığımız bir sohbette “Başur'da çok güçlü bir kadın damarı ve kültürü var ancak maalesef bu damar geçmişte işgalciler günümüzde ise siyasi erk eliyle yok edilmeye unutturulmaya çalışılıyor” demişti. Nitekim Sevgili Nagihan'ın kadın kütüphanesi projesi de yok edilmeye unutturulmaya çalışılan bu damarı canlı tutma girişimiydi. Bu yazı vesilesiyle bir kez daha sevgili Nagihan Akarsel'i saygıyla minnetle anıyor Başurê Kürdistan'daki kadın gazeteciler olarak bu kadın damarını canlı tutmanın mücadelesini sürdüreceğimizi belirtmek istiyorum.

Başurê Kürdistan'daki kadınlar önemli ve köklü bir mücadele mirasına sahiptir. Bu mücadele deneyimi tarihin her döneminde özellikle siyasi ve kültürel alanlarda topluma öncülük yapan bazı tarihi kadın şahsiyetler nezdinde belirgin olarak öne çıkmıştır. Kız çocukları için ilk okulu kuran Hepsexanî Neqîp Berzencî, Halepçe'yi 15 yıl boyunca yöneten Adile Xanim, Baas rejimi tarafından idam edilen Leyla Kasım, ilk kadın peşmergelerden Helime Suphi Mustafa ve Margret George Shello bunlardan sadece birkaçı. İşgalciler tarihin her döneminde kendileri için risk olarak gördükleri Kürt kadını

hedef olarak bu damarı yok etmeye çalışmıştır. Çünkü Başur kadını binlerce yıldır koruduğu komünal toplum değerleri sayesinde işgalcilere karşı direnişin ön saflarında yer almış, Kürt kültürü ve değerlerinin taşıyıcısı ve koruyucusu olmuştur.

Ancak kadınların kadın ve yurtseverlik duyguları üzerinden geliştirdiği mücadele hiçbir dönemde günümüzdeki kadar darbe almamıştır. Çünkü işgalciye karşı çok ağır bedeller pahasına kazanılan mevziler kökleri tarihin derinliklerine dayanan Başur kadın damarını yok etmeye çalışan mevzilere dönüşmüştür. Kadınlar Başur Kürdistanı'nda halk ayaklanmalarına öncülük etmelerine ve soykırım saldırılarının en ağır bedellerini ödemelerine rağmen bugün buna denk düzeyde toplumsal, siyasal, ekonomik ve kültürel yaşamda yerini alamıyor. Çünkü 32 yıllık Federe Kürdistan Bölgesi siyasi iktidarı cinsiyetçiliğin ve ataerkilliğin hanedanlık ve aşiretçilik biçimindeki en somut haline dönüşmüştür. 32 yıllık Kürdistan Bölgesi siyasi iktidarının %98'ini elinde bulunduran KDP kadınlara siyaset alanı başta olmak üzere tüm alanları kapatan politikalar yürütmüştür.

Özgürlüğün ve toplumsal politikanın somut hali olan demokratik siyasettir. Demokratik siyasetin öznesi ise kadındır. Dolayısıyla kadının bulunmadığı bir siyasetin demokratik olması mümkün değildir. Kürdistan'da Jin Jiyan Azadî felsefesiyle gelişen kadın mücadelesi ve bununla birlikte ortaya çıkan gelişmeler 21. yüzyılın politik ve demokratik öznesinin kadınlar olduğu gerçeğini ortaya koymuştur. Yine kadın özgürlüğünün toplumsal özgürlüğünde ölçüsü olduğu tartışmasız bir gerçektir. Dolayısıyla Başur Kürdistanı'nda siyaset başta olmak üzere ekonomik, sosyal ve kültür alanlarda dışlanan bir kadın gerçekliği söz konusu iken toplumsal bir özgürlükten bahsetmek çok da gerçekçi olmayacaktır.

Federe Kürdistan Bölgesi Yönetimi'nin 32 yıllık siyasi iktidarı tamamen kadın sömürsü ve yok sayması üzerine kurulmuştur. Bir yandan KDP şahsında Barzani ailesinin geri dinci aşiretçi zihniyeti öte yandan Talabaniler şahsında YNK'nin batı özentili sahte ve yanılılı özgürlük anlayışı başta kadınlar olmak üzere Başur toplumuna karşı kullanılan temel iki ideolojik silaha dönüşmüştür. Kürdistan Parlamentosu'nun ilk dönemlerinde günümüze oranla daha demokratik bir yapılanma söz konusuydu. Kadın hakları, sivil toplum örgütlenmeleri vb konular anayasada güvence altına alınmıştı. Ancak zamanla özellikle KDP'nin iktidarı ele geçirdiği dönemlerle birlikte kazanılan hakların büyük bir çoğunluğu geri alındı. Parlamento'nun ilk kuruluş yıllarında tek eşlilik anayasal güvence altına alınırken 2017 yılında yasa değişikliğine gidilerek çok eşlilik şartlarına bağlanıp önü açıldı. Yine kadına yönelik şiddet ve kadın cinayet vakalarında cezai yaptırımlar uygulanıyor mahkemelerde kadın lehine kararlar alınabiliyordu. Ancak tıpkı çok eşlilik yasasında olduğu gibi zamanla bu durumda tersine döndü. Şüphesiz bu durum sadece Federal Kürdistan Bölgesi Yönetimi ile sınırlı değildi, Merkezi Irak hükümetince alınan kararlar Başur toplumunu büyük bir oranda etkiliyor.

Örneğin Irak Anayasası'nın 409. Maddesine göre 'namus' ve 'şeref'ten kaynaklı cinayet işleyenler bir aydan 3 yıla kadar ceza alır. Bu ceza da genelde para cezasına çevrilir. Bu

durum Güney Kürdistan içinde geçerlidir. Sadece Irak'ta değil federe Kürdistan Bölgesi'nde de imam nikahı yaygındır. Çünkü Irak Anayasası'nda şeriat hükümleri kabul edilir. Nitekim en son oldukça da gündem olup tekilere neden olan Kişisel Statü Yasası'ndaki değişiklik girişimleri de ki bu yasa değişikliği 9 yaşındaki kız çocuklarının evliliğinin önünü açıyor, şeriat hükümlerini geri getirmekle ilgilidir. Yasa değişikliği sadece Irak'ın kentlerini etkilemeyecek aynı zamanda Federe Kürdistan Bölgesi sınırlarında olmayıp "140 madde" yani tartışmalı bölgeler olarak tanımlanan Başur Kürdistanı'nın Kerkük, Mexmur, Şengal ve Diyala gibi bölgeleri de etkileyecek. Özcesi çocuk yaşta evlilikler, çok eşlilik vb kadın kırımını ön gören yasalar mevcut siyasi iktidara göre önemli bir sorun değildir. Dolayısıyla kimse çok eşlilikten ya da çocuk yaşta evlilikten kaynaklı yargılanmıyor. Göstermelik yasalar da sadece kağıt üzerinde kalıyor. Başur Kürdistan'ında bu denli yaygın intiharların, kendini yakmalarının ve kadın cinayetlerinin önemli bir nedeni de yasaların erkek eliyle yapılıp tamamen erkek lehine işlemesinden kaynaklanıyor.

İşte tamda bu noktada kadın ve toplum lehine kararlar alabilecek bir siyasi mekanizmanın olmayışı toplumsal sorunları derinleştiriyor ve bu durumda kadınlar başta olmak üzere halkın siyasalere olan güvenini büyük oranda sarsmasına neden oluyor. Kadınlar Kürdistan Bölge Parlamentosu'nda yüzde 25'lik bir kotaya sahip olmalarına karşın hiçbir dönemde bu oran bir bütümen yakalanamamıştır. Yani Kürdistan Bölgesi Parlamentosu'nun her 5 döneminde toplam 549 parlamenter seçilmiş ve bunların 407'si erkek 142'side kadındır.

Seçimlerde kadın adayların varlığı, Kürdistan Bölgesi'ndeki siyasi partilerin cinsiyet eşitliği konusundaki yaklaşımını ortaya koymaktadır. 20 Ekim'de yapılacak seçimlerde toplam 1191 adayın sadece 368'i kadındır, bu da adayların %30'unun kadın olduğunu göstermektedir. Ancak kadın adayların büyük bir çoğunluğu seçilemeyecek yerlerdedir ve yine sadece tek bir listede liste başı kadındır. Parlamentoda yüzde 25'lik orana yakın bir kadın temsiliyeti yakalandığında da hükümet içindeki temsiliyeti çok zayıf kalmıştır. Kadın bakanlarının sayısı 2019 yılında kadınların yürüttükleri mücadeleler sonucu 1'den 3'e çıkartıldı. Bu bakanlıklarda maliye, savunma, dışişleri, içişleri bakanlıkları gibi kader belirleyici bakanlıklar olmamıştır.

Güney Kürdistan'daki Siyasi karar alma süreçlerindeki kadınların temsili ve katılımı ise yer aldıkları siyasi parti ve geleneğe göre değişiyor. Örneğin KDP'nin esas karar mercilerinde hiçbir kadın yer almazken Tevgera Azadi ve PADÊ gibi partiler eşbaşkanlık sistemine göre örgütleniyordu. Ancak Irak Yüksek Yargı Konseyi, 6 Ağustos'ta Irak ve Kurdistan Bölgesi'nde faaliyet yürüten Êzidî Özgürlük ve Demokrasi Partisi (PADÊ), Tevgera Azadi ya Civaka Kurdistanê (Kurdistan Özgürlük Hareketi) ve Demokratik Mücadele Cephesi Partisi hakkında kapatılma kararı aldı. Bu karar aynı zamanda Hewlêr- Bağdat ortaklığında eşbaşkanlık sistemine ve Başur kadın mücadelesine karşı alınan bir karardı. Yine diplomasi alanlarında ve kent yönetimlerinde kadınların katılım oranı yüzde sıfır. Özcesi Başur'daki kadınlar siyasi karar merkezlerinde yok. Dolayısıyla çıkarılan tüm yasalar ve alınan tüm kararlar erkek aklıyla alınıp çıkarılıyor. Nitekim aileci, aşiretçi, dinci ve

cinsiyetçi akılla alınan kararlar Başur'da kadın kırımının önünü açmakla birlikte toplumun genelinde bir felakete sürüklüyor.

Siyasi iktidarın kadın düşmanı politikalarına karşın Başur Kürdistanı'nda çok sayıda kadın derneği mevcut. Yine siyasi partilere bağlı çalışan kadın komisyonları var. Ancak bir yandan siyasi erk eliyle kadın kırımını besleyen politikalara diğer yandan başta selefilik olmak üzere din adına örgütlenen dini tarikat ve cemaatler öte yandan ise kapitalist modernite sisteminin özel savaş uygulamalarını boşa çıkartabilecek bir düzeyde bir kadın hareketinin varlığından söz etmek zordur. Bağımsız kadın örgütlerinin parçalı ve kendini tabana dayandırmayan elitist örgütlenme anlayışı yine siyasi partilere bağlı kadın örgütlenmelerinin partinin karar merkezlerinde yer almadıkları gibi mevcut yönetim erkinin dışında karar alabilecek bir irade sergileyememeleri kadına karşı yürütülen kırım politikalarını boşa çıkartabilecek güçlü bir kadın örgütlüğünün açığa çıkarmasına engel olmaktadır.

Tevgera Azadîya Jinên Kurdistan (RJAK) gibi özgür kadın çizgisinde çalışma yürüten kadın kurumları da mevcuttur. Ancak bu kurumlarda siyasi erkin belirlediği sınırların dışında bir çalışma yürütememektedir. Irak yasaları çerçevesinde faaliyet yürüten bir kadın kurumu olmasına karşın KDP'nin etkili olduğu alanlarda örgütlenememektedir. Nitekim birçok kadın üyesi KDP tarafından tutuklanmış baskı ve şiddete maruz kalmıştır. Tüm belirttiğim nedenlerden kaynaklı kadınlar siyasal, toplumsal, ekonomik, hukuki vb. alanlarda sınırlı kalmakta dolayısıyla toplumda kadın lehine bir değişimin yaşanması sürecini sekteye uğratmaktadır.

Başur Kürdistan'ında 2021'de yapılan son seçimlerde seçimlere katılım oranı yüzde 41'lerde kaldı. Tabi bu açıklanan resmi rakamlar. Uzmanlar özellikle KDP eliyle yaklaşık 300 bin ölü oyu kullanıldığını dolayısıyla seçime katılım oranlarının açıklanandan çok daha düşük olduğunu belirtiyor. Mevcut bu tabloya bakıldığında 20 Ekim'de yapılacak seçimlere katılım oranının yüksek olabileceği yönünde bir beklentide söz konusu değil. Kadınlar başta olmak üzere toplumun büyük bir kesiminin kendi aile ve parti çıkarlarını esas alan partilere güveni kalmadı. Son seçimlerde siyasi iktidara önemli bir mesaj veren halkın bu seçimlerde sandığa gidip gitmeyeceği belirsizliğini koruyor. Şimdiye kadar seçimlere girecek olan partiler halkın 2021'de verdiği mesajı okuyan ve ona denk bir siyaset izleyen bir pozisyonda olmadı. Dolayısıyla seçimlere sayılı günler kala siyasi partiler başta kadınlar olmak üzere toplumun tüm kesimini sandığa göndermeye ikna edebilecekler mi herkesçe merak konusu.

Sonuç itibariyle tüm bu gerçeklikler ışığında tamamen eril aklın hüküm sürdüğü Kürdistan'ın bu parçasındaki kadınlar geleceğe Kürdistan'ın diğer parçasındaki kadınlar gibi umutla bakamıyor. Ancak tüm baskı ve yok sayma politikalarına rağmen yüzde 30'lar oranında bir kadın aday potansiyeli parlamentoda kadın temsili için erkek adaylarla tüm eşitsiz koşullara rağmen yarışıyor. Tek başına bu durum bile işte sevgili Nagihan yoldaşın bahsettiği gibi her şeye rağmen Başur toplumunda direnen bir kadın damarının olduğunu

gösteriyor. Dolayısıyla bu seçimler kadınlar için var olan sorunları derinleştirecek bir gedik mi olacak, yoksa özgürleşme yolunda bir eşik mi olacak? Bunu zaman gösterecek.

Not: Federe Kürdistan Bölgesi'nin sınırları tüm Başur Kürdistan'ını kapsamamaktadır. Irak anayasasında Federe Kürdistan Bölgesi sınırları çizildiğinde Kerkük-Musul gibi birçok kent ve ilçe bu sınırlara dahil edilmedi. Bu bölgeler Irak Anayasası'nda tartışmalı bölgeler olarak tanımlandı. 16 Ekim 2017'de yapılan "Bağımsızlık Referandumu" ardından Kerkük işgali ile birlikte Irak topraklarına dahil edildi. Dolayısıyla Başur Kürdistan'ı dendiğinde tüm Kürt kentleri tanımlamaktadır. Ancak Federe Kürdistan Bölgesi Yönetimi dendiğinde bu tartışmalı bölgeler kapsamında olan Başur Kürdistan sınırlarını kapsamamaktadır.

Federal Kürdistan Bölgesi'nde kadının yeri

Rojbin Ekin-13 Ekim 2024

Seywan mezarlığına mezar taşına isminin bile yazılması hak görülmeyen kadınları gömenlerle de hesaplaşılmalı. O zihniyetle, o gerici erkek egemen kültürle de hesaplaşılmalı...Bunu da sadece Jin Jiyen Azadi felsefesiyle bilinçlenen, örgütlenen kadınların başaracağına inanıyorum

Başur Kürdistan'da seçim tarihi ve yönteminin belirlenmesi oldukça krizli oldu. Nihayet 20 Ekim günü parlamento seçiminin gerçekleşeceği tarih olarak belirlendi. Parlamantonun 6. dönem seçimi için 3 milyon 789 bin 360 kişi oy kullanma hakkına sahip. İrili ufaklı birçok parti bu seçimlere katılacak olsa da seçim Kürdistan Bölgesi'nin iki statükocu gücü arasında gerçekleşecek. İkiye bölünen, 'Sarı' ve 'Yeşil' bölgeler olarak adlandırılan bölgelerde mitingler düzenleniyor. "Hırsızlık, yolsuzluk ve irade gaspına, 'xak firoş' yani toprak satanların ihanetine son vereceğiz" söylemi YNK'nin temel seçim argümanları. Ana sloganı ise 'Yıkacağız.'

KDP'de adeta "gücün yetiyorsa yık" imalarıyla ilelebet bir güç ve iktidar varsa onun da KDP olduğunu ve öyle kalacağını söylüyor. Dolayısıyla zorlu ve kritik bir seçim süreci olacak. Seçim sisteminde yapılan değişiklikler eskiye oranla ülkenin muhalefeti konumuna gelen güçleri, partileri daha avantajlı kılsa da kurumsallaşmış olan bir iktidar gerçeğini yıkmak kolay olmayacak gibi. 33 yıldır değişmemekte ısrar eden, hep ama hep iktidar partisi, gücü olan bir zehirli yapı var. Bu ülke parçasının içinde bulunduğu kötü gidişatın asıl kaynağı haline gelen bir güç söz konusu. Gerçeğin yalanlarla, hilelerle bunca yıldır perdelendiği bir ülke ortamında şeffaf olmak, adaleti sağlamak büyük bir mücadele gerektirecek.

Derinleşmiş siyasal, toplumsal ve ekonomik sorunlar var. Askeri işgal ve ilhak var. En önemlisi de kadın, demokrasi, eşitlik, adalet ve özgürlük sorunu var. Eleştirmek, düşünce beyan etmek suçların en büyüğü ve bedeli ölümle, tutuklanma ile ödeniyor. Saymakla bitmeyen suçlar ve sorunlar yumağı...

Eskiye oranla şimdi bu seçim süreci değişim talep eden güçleri daha umutlu kılmış gibi gözüküyor. Başkanlığı, başbakanlığı ve bakanlıkların tüm önemli kademelerini elinde bulunduran KDP karşıtı cephenin yürütmüş olduğu seçim çalışmalarından bu hava seziliyor.

Peki kadın cephesinde durum ne? Kadınlar bu seçimin neresinde ve kadınlara biçilen rol nedir?

1191 adaydan 368'i kadın. Mevcut kadın adayların seçilmemesi için seçilme ihtimalleri düşük yerlerden aday olarak gösterilmişler. Zaten şu ana kadar seçim propaganda mitinglerinde konuşma yapan hiçbir kadın adaya rastlayamadık. Tarihi bir seçim olarak ifade edilen böylesi kritik bir seçimde kadınlara biçilen misyon, yine en arka sıralarda.

Değişimin ana dinamiği kadınlar olmayacaksa, kadın rengi ve iradesi siyasete yeterli temsille yansıtılmayacaksa sözü edilen ve miting meydanlarında arzulanan, vadedilen değişim o zaman nasıl bir değişim olacak?

Oysa biliyoruz ki demokratik değerlere, kadın özgürlüğüne, eşitliğe dayanmayan bir yönetim modeli, sorun haline gelmekten ve sorun üretmekten başka bir işe yaramıyor. Dolayısıyla demokratik ve özgür yaşamın, geleceğin temel ilkesi kadın sorununa eğilmek, kadınlara yaşamın her alanında daha aktif rol biçmek. Bu başarılırsa, değişim de daha umutlu ve güzel yarınlar da mümkün.

Kadınların ne dediğine, nasıl baktığına ve nasıl yaşadığına da bakmak gerekir. Değişimin asıl dinamiği haline gelebilmişler mi? Ne eksik ve ne çok?

Geçtiğimiz günlerde seçime dair ilk kez Başur Kürdistan Kadın Cephesi bir açıklamada bulundu. 33 yıllık iktidarda değişimin yolunu açmak, ihanet ve işgale karşı koymak için başta kadınlar olmak üzere tüm halkı oy kullanmaya, sesini yükseltmeye çağırdı. Mevcut yönetimi Kürt halkının direniş geleneğine ihanet etmekle suçlayan Başur Kürdistan Kadın Cephesi, erkek egemen iktidara karşı kadınları daha örgütlü, bilinçli hareket etmeye, birlik olmaya davet etti.

Başur Kürdistan Kadın Cephesi'nin yapmış olduğu bu açıklamadan da anlaşılacağı üzere yetersiz de olsa örgütlü bir kesim var. Sesini yükseltebilen, taleplerini sıralayabilen...

Peki ya geri kalanı ne durumda?

Bu konuda özellikle şuna dikkat çekmek istiyorum: Kürdistan'ın diğer parçalarına göre kadınların en örgütsüz ve savunmasız olduğu parça, Başur Kürdistan. Örgütlü ve bağımsız bir kadın hareketi yok. Kadın dinamizmi derneklere yerleştirilmiş ve bunun üzerinden

parçalanmış. Bu derneklerin çoğu Avrupa ülkeleri tarafından oluşturulan, yardım ve dayanışma görevi gören dernekler. Dolayısıyla kadınlar için istihdam alanı olmak dışında herhangi bir rol oynamıyorlar. Yıl içerisinde gerçekleştirdikleri göstermelik birkaç etkinlik dışında kadınları örgütlemeye, şiddete karşı desteklemeye, bilinçlendirmeye dair hiçbir faaliyetleri yok. İşin ilginç ve gülünç yanı, bu derneklerin üyeleri arasında erkeklerin de bulunuyor olması. Dolayısıyla kadın örgütlülüğü anlamında büyük bir boşluk var. Böyle bir boşluk içerisinde kadınlar katlediliyor, şiddet görüyor ve her türlü hak ihlaline maruz kalıyor.

Uluslararası kurum ve kuruluşların bölgeye dair yayınlamış olduğu raporlardan da durumun vahametini görmek mümkün. Yıl içerisinde özellikle kadınların içinde bulunmuş olduğu duruma dair Amnesty International (Uluslararası Af Örgütü) teşkilatı bir rapor yayınladı. 3 Temmuz 2024 tarihli raporda aile içi şiddetin önlenemediğini, hakkını aramak isteyen kadınların bürokratik ve toplumsal engellerle karşılaştığı ifade edildi. Yanı sıra mevcut iktidarın kadınların maruz kaldığı şiddete karşı başarısız olduğu kaydedildi.

Mevcut tablo ve gerçeklik kadın örgütlenmesinin, birliğinin elzem olduğuna işaret ediyor. Peki şimdiki durum ne? Kadınların tercihleri, benimsenen kadın profilleri hangileri?

Dinin, geleneksel kültürün, cinsiyetçi, gerici erkek egemen zihniyetin kendisi için münasip gördüğü rolü kabul eden, hatta bu rolü savunan kadınlar maalesef çoğunlukta. Başına gelen her şeyi bir kader olarak tanımlayan kadınlar o kadar çok ki! Zaten son yıllarda da özellikle selefist hareketlerin, örgütlenmelerin en fazla dayandığı, nüfus edebildiği kesim, bu kesim. En çok da genç kadınları örgütlemeyi esas alıyorlar. Sayıları binleri bulan toplu örtünme törenleriyle bu çoğunluk daha da büyük bir çoğunluğa evriliyor.

Bu kadınlar mücadeleyi anlamsız ve gereksiz görüyor. Özellikle de selefist ve siyasal İslam örgütlülüğü içerisinde yer alan kadınların hepsi böyle düşünüyor. Bu örgütlenme içerisinde yer alan kadınlar, iyi kadının evli olduğu erkek, baba ve erkek kardeşin kusursuz hizmetkarı olması gerektiğini düşünüyor. Kendisine verilmiş hiçbir söz hakkı yok, ama buna herhangi bir itirazı da yok.

Yanı sıra mevcut sistem ve iktidar gerçeğinin de desteklediği, hatta oluşturduğu ve bir model olarak sunduğu kadın profilleri de var. Büyük bir özgürlük yanılsaması yaşayan bu kadınlar zaten özgür olduklarını, kendilerine her türlü yaşam imkanı ve alanının açıldığını belirtmekte de hiçbir beis görmüyorlar. Sanal mecralar üzerinden aktif olmakla görünür olmayı seçen bu kadın profili, kadınların gerçek anlamdaki mücadelelerini geriye çekiyor.

Son olarak da az da olsa, kadın sorununa duyarlı bir kesim var. Erkek egemenliğinin farkında olanlar, mevcut sistemi, iktidarı sorgulayan, ülke kadınlarının hangi koşullarda yaşadığının da bilincinde bu kesim. Ama bireyler düzeyinde ve maalesef henüz örgütlü bir kadın hareketine dönüşmemiş bu duyarlı kadın kesimi.

Başur Kürdistan Kadın Cephesi'nin seçimler için yapmış olduğu çağrıya kulak verecek olan da sadece bu kesim.

Kesin başarı ve değişim için olması gereken kadın cephesini örgütlemek. Kadınlara yaşamın her alanında daha fazla yer ayırmak. Bu gerçekleşmediği sürece umut veren bir değişimin de olabileceğini düşünmüyorum. Dolayısıyla Başur Kürdistan'ın özgür ve demokratik geleceği A ve B partisinin iktidar olmasında değil, kadınların örgütlü, güçlü bir harekete dönüşmesinde.

Son olarak benim için de bir yaraya dönüşen, kabullenilmesi güç olan kadın kırımına birkaç cümleyle dikkat çekip bitireceğim. Başur Kürdistan'da, dünya genelinde kadınlara yönelik yaşanan kırımın, iktidar ve yasaların desteğiyle normalleştirilen erkek egemen şiddet kültürünün bir parçası. Her hafta mutlaka ajanslara, ya da TV kanallarına düşen kadın katliamları var. Kadınlar için hayat hiç de kolay değil. Süleymaniye'de bulunan Seywan mezarlığındaki isimsiz kadın mezarları gittikçe çoğalıyor. Tecavüz ve şiddet mağduru o isimsiz kadın mezarlığında bugün özgürlükten mahrum bırakılmış, tüm kadınlar ve gençler de konuluyor. Ülkenin gelecek hayallerini, umutlarını o mezarlığa vahşî bir şekilde katledilen kadınlarla birlikte gömüyorlar.

İhanet, vatan topraklarını satmak ile hesaplaşmak kadar bu gerçeğe de hesaplaşılmalı. Seywan mezarlığına mezar taşına isminin bile yazılması hak görülmeyen kadınları gömenlerle de hesaplaşılmalı. O zihniyetle, o gerici erkek egemen kültürle de hesaplaşılmalı...Bunu da sadece Jin Jiyan Azadi felsefesiyle bilinçlenen, örgütlenen kadınların başaracağına inanıyorum.

Dil ve kadın yoldaşlığı ile örgütleniyoruz

Cemile Turhallı-13 Ekim 2024

Dil kırımını ile dil ve kadın yoldaşlığı sonlandırılmak istenir. Topluluklara ve halklara uzatılan medeni elin onları ehlileştireceği savı örtük bir rıza üretmenin aracı olarak kullanılır. Bazen açık şiddet bazen de gizli bir şiddetle üretilen bu rıza dil ve kadın yoldaşlığı etrafında süregelen toplumsal mirasın da yok olması anlamına gelir. Bu açık ve örtük rızanın en önemli aracı hiç şüphesiz asimilasyondur

Bireyin kimliğinin önemli bir parçasını oluşturan dil, bir iletişim aracı olmanın ötesinde aidiyet duygusunun hem birleştireni hem de farklılığın imgesi olmuştur. Toplumlar, topluluklar, uluslar kendi varlıklarını oluşturdukları kolektif değerler üzerinden tanımlar. Bu değerler çoğunlukla ortak bir dil olabildiği gibi, ortak inanç ve ortak kültürler olabilmektedir. Aynı inançta olanlar bir aidiyet kimliğini taşıırken bu aidiyet kimliği aynı zamanda farklı bir inancın varlığını da gösterir.

Yüzyıllar boyunca çok dilli, çok kültürlü yaşayan topluluklar ve halklar; ulus devlet serüveni ile birlikte, egemen dilin ve kültürün baskısı sonucu farklı dil ve kültürlerin habitatu yok edildi. Burada bir taraftan egemen etnik grubun dili standartlaştırılıp geliştirilirken diğer taraftan da bu grubun dışında kalan diller eritmeye çalışıldı. Ulus devlet serüveni toplumu homojenleştirici tek ulus ve tek dile zorlayan politikaları, soykırım, etnik çatışma ve asimilasyon gibi felakete yol açtı.

21. yüzyılın sonlarına doğru dünyada bulunan 6800 dilin yüzde 20 ile 50 arası bir oranda yok olacağına işaret edilmektedir.¹ Amerikalı dil bilimci Michael E. Krauss yüzyılın

¹ John Stuart Mill, *Consederation on Representative Government, in On Liberty and Other Essays*, Oxford University Press, Oxford 1991, s.428

sonunda dillerin yarısının yok olacağını ve yüzde 40'nın da yok olma tehlikesiyle karşı karşıya kalacağını söylemektedir. Hatta Krauss'a göre ekosistemdeki her varlığın bir önemi olduğu gibi dilin de ekolojik bir değeri vardır. Bir dilin yok olması ile ekosistemdeki bir canlılığın yok olması arasında bir korelasyon vardır. Örnek olarak "Dilin kaybıyla biyolojik çeşitlilik hakkındaki bilgi birikimimize ve de bu çeşitliliğin tıpta kullanımına ilişkin bilgimiz de ciddi zarar görecektir."²

Dili bir sosyolojik varlık olarak tanımlayan Sosyo-dilbilimciler buna "dilsel soykırım" da demektedir. Soykırım faili kendini egemen etnik grup ilan ederek egemen dili konuşmaya zorlayan ulus devlet sistemi iken soykırıma uğrayanın öznesi ise tehlike olarak görülen azınlığı oluşturan etnik ve dini diğer gruplardır.

Soykırım ifadesi hepimize soyun fiziki bir imhasını akla getirdiği için dilsel soykırım ile ne anlatılmak istendiğini kavramakta zorlanırsınız. Yok olmak sadece beden bütünlüğünüzün yok olması değil, beden ile anlam kazanan duygu dünyanızın, düşüncelerinizin, yaşamınızın, hafızanızın, inancınızın ve buna bağlı olan tüm ritüellerimizi yitirmektir. Dil, kültürümüzü, yaşam biçimimizi, ruhsal ve davranışsal özelliklerimizi sonraki nesle taşıyan temel araçtır. Dolayısıyla dil kaybedildiğinde bir toplumun bütünlüklü yaşamı kayıp oluyor. Tüm bunların sonraki nesle aktarmanız dil ile sağlandığından, dili kaybetmemiz en temel varlığımızı da kaybettiğimiz anlamına gelir. Tüm bunları aktaran, sürdürücülüğünü yapan varlık olan kadını da bu denklemin içinde yitirdiğiniz anlamına gelir.

Ve işte bunun için "**dil kırımını bir kadın kırımındır**" diyoruz.

Kadın ve dil ilişkisi toplumun en temel varlığı olan birey ile temasın sıfır noktası olan doğum ile başlar. Anne karnındaki ceninin dış ortama güvenli bir şekilde hazırlanması, biyolojik ihtiyaçlarının giderilmesi, biyolojik sürdürücülüğünün yanı sıra ona varlık katan değerlere sahip olmasını sağlayan ilk varlık kadındır. Bu varlığın yolculuğu bir yoldaşlık ilişkisi ile süreklileşir ve tamamlanır. Kadının bu yoldaşığa olan sadakati dilin varlığını korumak ve sürdürmek ile sağlanır. Dil yoldaşlığı bireyi maddi bir varlık olmanın ötesinde manevi varlığıyla donatır. Bununla başlayan yolculuğa toplumsal varlığın hakikatlerini ekler ve güvenli bir geleceğin icracısı olan bireyleri topluma hazırlar.

Kadın, tarihsel süreç içerisinde yaşamının her alanında, her ürettiğinde toplulukların ve halkların kolektif kültürel mirasını ve kolektif hafızasını dil ile yarına taşımıştır. Bu nedenle asimilasyon ile kültürel ve dilsel soykırım gerçekleştirenlerin ilk hedefi kadınlar olmuştur. Kadına yönelik saldırı kadının bedeni, kadının emeği, kadının doğurganlığı ve kadının iradesi üzerinde gerçekleşerek eşitsiz bir ilişkinin egemen bir güç gösterisi haline getirilir. Çünkü kadın dili korumakta, dil de toplumu korumaktadır. İşte bu nedenle erkek egemen cinsiyetçi ulus devlet aklı, kadının iradesini kırarak, kadının ve dilin yoldaşlığını kırmayı hedeflemesi kaçınılmazdır.

² Mustafa Koçak, *Çok-Kültürlülük Açısından Dil hakları*, Liberta Yayınları, Ankara 2013. S.199

Dil kırımını ile dil ve kadın yoldaşlığı sonlandırılmak istenir. Topluluklara ve halklara uzatılan medeni elin onları ehlileştirileceği savı örtük bir rıza üretmenin aracı olarak kullanılır. Bazen açık şiddet bazen de gizli bir şiddetle üretilen bu rıza dil ve kadın yoldaşlığı etrafında süregelen toplumsal mirasın da yok olması anlamına gelir. Bu açık ve örtük rızanın en önemli aracı hiç şüphesiz asimilasyondur.

Asimilasyon ile şiddet tekeli elinde bulunduran ulus devletler bu politikayı adım adım inşa ederek bunun anayasal ve yasal çerçevesini oluşturur. Tıpkı cumhuriyetin kuruluş tarihinde kabul edilen anayasa ve devamındaki türev kanunlar gibi. O da yetmez genelgeler ve mektepler ile bu yapı kurumsallaştırılır. Dincilik, milliyetçilik ve cinsiyetçilik bunun ideolojik harcı olarak kullanılır; sınırlı üretim ekonomisi üzerinden bağımlı ve gittikçe yoksullaşan bir topluluk yeniden var edilir. Yoksul, bağımlı, hafızasızlaşarak iradesizleşen, kendisi olamayan ve aslında bir başkası da olması imkânsız olan bir topluluk yaratılmış olur. Ayrımcı politikaların hedefinden kurtulamayan bu topluluk ile yeni bir toplumsal kültür oluşturulmak istenir. Egemenin olduğu, ötekinin de ona bağımlı ve tali olduğu bir ulus devlet serüvenidir bu.

Türk ırkçı zihniyeti, geliştirdiği gizli yol haritası olan Şark Islahat planında Kürtlere yönelik soykırımdaki stratejik hedef olarak Kürt kadınlarını seçmişti. Çünkü Kürt kadını Kürt dilini ve Kürt kültürünü yaşayan, emeğiyle, duygusuyla yarınlara taşıyan bir özneydi. Kürt kadınları eğer asimile edilirse Kürtlerin kültürel mirası ve kolektif hafızası yok olacak ve yarınlara taşınmasının önüne geçilecekti. Yeni kurulan cumhuriyet Kürt kızlarını medenileştirme adı altında asimile etmek için hiçbir fedakarlıktan kaçmadı! Bunun için öncelikle Kürt coğrafyasında kız mektepleri ile kız yatılı mekteplerini açtı. Savaş politikalarının hedefinde olan Kürt kızları özellikle Dersim tertelelerinde evlatlık alınacağı söylenerek hafızasızlaştırıldı ve bütün yaşam ailelerini arayan ninelerin ıstıraba dönüşen hayat hikayelerinin tanıklığına dönüştü.

Erkeklik üzerine inşa edilen ulus devlet aklı gerek kendine ait toplumsal sınıfın bireyi olsun gerekse de hedef toplumun bireyi olsun kadına yönelik yaklaşımı kadını araçsal olarak kullanması olmuştur. Yine Şark Islahat planında belki de hayata geçmeyerek vücut bulmayan tek maddesi Kürtlerin günlük yaşamda Kürtçe kullanımını engellemek için Kürt kızlarının Türk erkekler ile evlendirilmesi kararı olmuştur. Erkek egemen cinsiyetçi bu pratik milliyetçiliğe öncellenmiştir.

Türk devletinin yeni kurucuları etnik saiklerle yeni bir Türk kimliği inşa etmeye çalışırken, cinsiyetçi saldırılarla asimilasyona karşı direnen Kürt kadınlarını da bu inşada harç olarak kullanmak istemiştir. Savaştan yeni çıkan ulus devletin kurucuları kadının bedeni ve doğurganlığı üzerinde tahakküm kurarak, kadını kendisine gerekli olan insan kaynağı olarak görerek çok doğuran kadını makbul kadın olarak görmüştür. Böylelikle kadın üretimden uzaklaştırılmış ve ekonomik olarak gittikçe yoksullaşıp ekonomik açıdan erkeğe bağımlı hale gelmiştir. Yoksulluk ve bağımlılık yoluyla hafızasızlaşan ve iradesizleşen ve cinsiyetçiliğe dayalı bir toplum yaratılmıştır.

Ve tabi ki ulus devlet serüvenin ilerleyişinde kadın ve dilin yoldaşlığı tüm hesapları alt üst eder. Çünkü dil kendisine varlık kazandıran kadın ile yeniden bir bağ kurarak bu saldırılara karşı güçlü bir set örer. Kültürel ve dilsel kırıma karşı kültürel öz savunmayı geliştiren bu kadınlar kendi neolitik kodlarını hatırlayarak yeni toplumsal bir muhalefetin değişim gücü olur. Değişimin gücü onu yükselen muhalefetin öncüsü yapar.

Dünya direniş mirası en çok da kendi mücadelesi ile paralel yürüyen olgular üzerinden yükselir. Bu mücadelenin olgusal temeli en çok da kendi diliyle ifade edilen kelimelerde anlam ve hakikatini bulur. Örneğin Karl Marx'ın komünist manifestoda ön gördüğü *“Dünyanın bütün işçileri birlesin. Kaybedeceğiniz tek şey zincirlerinizdir”*. İşte Kürt kadın hareketi *“Jin, Jiyan, Azadî”* ile dünyaya seslenerek *“Tüm kadınlar birleşin. Kaybedeceğiniz tek şey erkek boyunduruğudur”* diyor.

Kürt kadın hareketi de dünya mücadele mirasını ekolojik, kadın özgürlükçü perspektifi ile yeniden kucaklamakta ve toplumsal mücadeleye ilham olmaktadır. Ve bu ilhamı, kendi dili olan Kürtçe *“Jin, Jiyan, Azadî”* ifadesi ile dünya kültür mirasına armağan etmiştir. Bugün bu ifade tüm dünyada neolitik eşitlikçi kodlarına bağlı özgür kadın etrafında şekillenen özgür bir toplumu yaratmanın motivasyonu olmuştur.

Kürt kadın hareketinin dil yoldaşlığının sonucu gelişen ve en güçlü motivasyonu olan *“Jin, Jiyan, Azadî”* ifadesi tüm dünya kadınlarının mücadelesi ile ortak ruh etrafında güçlü bir hafıza oluşturarak erkek egemen sisteme karşı evrensel bir kadın ittifakı cephesini her geçen gün daha da büyütüyor.

Kürdistan'nın kalbinden Türkiye'ye, İran'a, Güney Amerika'dan İspanya'ya ve Hindistan'a yayılan kadın yoldaşlığı kadının anadili ile yeniden toplumsallaşılıyor. Abdullah Öcalan'nın esaret koşullarında 2006 yılında kadınlara atıfla ifade ettiği gibi *“Kazanılacak bir dünya var”* bu dünya hepimizin, *“Kazanılacak özgür bir yaşam var”* ve bu yaşam hepimizin!..

Kürdistan'da savaşın gölgesinde kadına yönelik şiddetle mücadele

Adalet Kaya-13 Ekim 2024

Her bölgenin siyasi yapısı, hukuki çerçevesi ve sosyal dinamikleri bu sorunların farklı şekillerde ele alınmasına neden olmaktadır. Rojava'da devrimci yasalar kadın ve çocuk haklarını savunurken, İran'da dini ve devlet yasaları bu hakların kısıtlanmasına yol açmaktadır. Türkiye'de yasal çerçeve var olsa da uygulamadaki eksiklikler, iktidarın yasaların tersine geliştirdikleri söylem ve politikalar bugün kadın kırımı boyutuna ulaşmıştır. Güney Kürdistan'da ise aşiret/aile yapısı ve gelenekler, kadına ve çocuklara yönelik şiddetin artmasında ve bu şiddeti önleyici politikalar üretilmemesinde önemli bir rol oynamaktadır

Kürdistan'dan bahsederken "dört parça Kürdistan" diyoruz hep. Bahsettiğimiz toprak bütünlüğünün olmayışı değil sadece, elbette bir uygarlığın parçalanması, bir halkın parçalanmasıdır asıl vurgulanmak istenen. Dört farklı ulus-devlet içine sıkıştırılmış bir halk. Her bir devletin öne çıkardığı tek bir ulus ve diğer tüm halk ve inançların yok sayıldığı bir düzen. Farklı yönetim biçimleri, farklı kültürel değerler, farklı toplumsal kodlar içine sıkıştırılmış ve türlü asimilasyon politikalarına, savaş politikalarına hedef olmuş bir halk Kürtler. Onlarca katliamın, onlarca savaşın, yıkımın, kimyasal silahın hedefi olmuş. Bu yazıda, Kürdistan'ın parçalanmasından kadınların nasıl etkilendiğini, nasıl değişimler geçirdiğini, hangi şiddet türlerine maruz kaldığını ve direniş biçimleri açısından farklılıkları ve ortaklaşma zeminini konuşacağız.

Dört parçada da kadına karşı şiddet ve çocuk istismarı sorunu; geleneksel ataerkil yapılar, devlet politikaları ve yetersiz hukuk sistemi nedeniyle ciddi bir problem olarak varlığını

sürdürmektedir. Savaş ve çatışma ortamı, bu vakaları daha da artırmakta ve kadınlar ile çocukları savunmasız bırakmaktadır.

Her bölgenin siyasi yapısı, hukuki çerçevesi ve sosyal dinamikleri bu sorunların farklı şekillerde ele alınmasına neden olmaktadır. Rojava'da devrimci yasalar kadın ve çocuk haklarını savunurken, İran'da dini ve devlet yasaları bu hakların kısıtlanmasına yol açmaktadır. Türkiye'de yasal çerçeve var olsa da uygulamadaki eksiklikler, iktidarın yasaların tersine geliştirdikleri söylem ve politikalar bugün kadın kırımını boyutuna ulaştırmıştır. Güney Kürdistan'da ise aşiret/aile yapısı ve gelenekler, kadına ve çocuklara yönelik şiddetin artmasında ve bu şiddeti önleyici politikalar üretilmemesinde önemli bir rol oynamaktadır.

Kürdistan'da süregelen çatışmalar, milyonlarca insanın zorla yerinden edilmesine neden olmuş, kadınlar ve çocuklar bu süreçte en kırılgan gruplar arasında yer almıştır. Özellikle IŞİD'in saldırıları sırasında yerinden edilen binlerce Ezidî Kürt ve diğer etnik gruplar, mülteci kamplarına sığınmak zorunda kalmış, bu süreçte kadınlar göç yollarında ve kamplarda cinsel şiddet, taciz ve fiziksel istismarla karşılaşmıştır. Kamplarda, güvenlik eksiklikleri ve kalabalık yaşam koşulları, kadınlar için sürekli bir tehdit oluşturmuştur.

Mülteci kamplarında yaşayan kadınlar, çoğu zaman temel ihtiyaçlarına ulaşmakta zorluk çekerken, toplumsal cinsiyet eşitsizliği nedeniyle cinsel istismar ve ev içi şiddet olaylarıyla yüz yüze kalmaktadırlar. Bu kamplarda fiziksel ve psikolojik güvenliğin sağlanamaması, kadınların var olan travmalarını daha da derinleştirmekte ve sosyal hayata geri dönüşlerini zorlaştırmaktadır. Irak'taki bazı kamplarda, özellikle Ezidî kadınlar, cinsel şiddetin izlerini taşımaya devam ederken, yerel ve uluslararası çabalar bu sorunları çözmekte yetersiz kalmaktadır.

Erken yaşta zorla evlendirilme, Kürt toplumunun çeşitli bölgelerinde kadınların karşılaştığı önemli sorunlardan biridir. Bu durum, savaş ve yerinden edilme süreçlerinde daha da artmış, özellikle mülteci kamplarında kadınlar erken yaşta evliliklere zorlanmıştır. Güney Kürdistan'da, savaşın getirdiği yoksulluk ve sosyal kaos, aileleri kız çocuklarını ekonomik sıkıntılar nedeniyle zorla evlendirmeye itmiştir. Irak hükümeti, bu sorunu çözmek için çeşitli yasalar çıkarmaya çalışsa da kız çocuklarının evlenme yaşının düşürülmesine yönelik yasa tasarısı geniş çapta tepki almıştır. Kadın hakları savunucuları, bu yasa tasarısının kabul edilmesinin, kız çocuklarını daha büyük risk altına sokacağını ve şiddeti artıracığını savunmaktadır.

Güney Kürdistan'da kadın haklarına yönelik hukuki düzenlemeler yapılmaya çalışılsa da mevcut ataerki yapı ve geleneksel baskılar bu reformların etkili bir şekilde uygulanmasını engellemektedir. Bununla birlikte, bölgedeki kadın aktivistlerin ve sivil toplum kuruluşlarının çalışmaları, bu mücadelede umut verici adımların atılmasını sağlamaktadır.

Bugün seçimlere katılan kadınlar, parlamentoda yer almayı hedefliyor ve mücadelelerini sürdürüyor. Ve Güneyli kadınların talepleri şunlar: “Bu seçimde toprağını satanlara karşı duruş sergilenmelidir. Kadınların acıları ve kayıpları göz önünde bulundurulmalı ve cinayet, şiddet ve işsizlik sorunlarına yönelik projeler geliştirilmelidir. Mücadele ve kadın özgürlüğü için güçlü bir duruş sergilenmelidir.”

Bu seçimler kadınlar açısından çok önem taşıyor Kürdistan’ın işgal ve soykırım kısılcısından çıkması, demokratik, kadın özgürlükçü bir sistemin geliştirilmesi bakımından çok önemli olacaktır.

Kürdistan’da kadına karşı şiddet; savaş, zorla yerinden edilme ve ataerkil baskılarla derinleşen bir sorundur. Ancak kadınların direnişi, bu şiddete karşı toplumsal dönüşüm için umut vadetmektedir. Kadınların yaşadıkları zorluklar ve verdikleri mücadele, Kürdistan’ın dört parçasında toplumsal cinsiyet eşitliği mücadelesinin merkezinde yer almaktadır. Bu mücadele, sadece Kürt kadınlarının değil, dünya genelinde tüm kadınların özgürlük ve adalet arayışlarının bir parçasıdır.

Kadınların özgürlüğü, toplumun özgürlüğüyle eşdeğerdir ve bu bağlamda cinsel şiddet, erken yaşta zorla evlendirilme ve savaşın getirdiği tüm travmalara karşı verilecek mücadele, daha adil bir dünyanın inşasında hayati bir önem taşımaktadır.

Diğer Kürdistan bölgelerinde de benzer şiddet vakaları bulunuyor, ancak her bölgenin siyasi yapısı ve yasal durumu, bu sorunların nasıl ele alındığını etkiliyor. Örneğin, Rojhilat’ta muhafazakâr dini yasalar ve İran devletinin baskısı, şiddeti artırıyor ve aktivistlerin bu sorunlara çözüm arayışını engelliyor. Türkiye Kürdistanı’nda ise Kürt hareketlerine yönelik devlet baskısı ve ataerkil normlar, aile içi şiddet ve kadın cinayetlerinin artmasına neden oluyor. Buna rağmen, Kürt kadınlar barış ve cinsiyet eşitliği mücadelesini önde götürmeye devam ediyorlar.

Kadınların Kürdistan’daki durumu, karşılaştıkları zorluklara rağmen kesinlikle yalnızca şiddet, savaş ve zorbalıkla sınırlı değildir. Kürt kadınların mücadelesi, bu zorluklara karşı direniş ve toplumsal dönüşüm için verdikleri savaşla da tanımlanır. Kürt kadınlar, yalnızca dört parçaya bölünmüş Kürdistan’da değil, dünyanın dört bir yanında özgürlük, eşitlik ve toplumsal haklar için ayağa kalkmıştır.

Her bir parçada kadınların kendi içinde farklı zorluklarla baş ettiği doğrudur. Güney Kürdistan’da ataerkil yapılar ve siyasi partilerin politikaları ile mücadele edilirken, Rojava’da kadınlar bir devrim yaratarak toplumsal değişime bizzat öncülük etmektedir. Şiddet, savaş ve cinsel istismara karşı verdikleri mücadele, Kürt kadınların kararlılığını ve örgütlenme gücünü ortaya koyuyor. Kürt Kadın Hareketi, tüm toplumun özgürlüğü ve adaleti için bir örnek teşkil etmektedir.

Sadece mağduriyetlerden değil, aynı zamanda toplumsal dönüşümü sağlayan özsavunma hareketlerinden, kadın kooperatiflerinden, politik temsilden ve barış için

verdikleri mücadeleden de bahsetmek gerekir. Bu mücadele, sadece Kürdistan'da değil, dünya genelinde ses getirmekte ve diğer kadın hareketlerine ilham kaynağı olmaktadır.

Kadınlar olarak zorluklarla sınılanıyoruz ama aynı zamanda bu zorluklara karşı mücadele ederken değişim de yaratıyoruz. Bu direnişin sadece bir mağduriyet hikâyesi değil, aynı zamanda özgürlük, onur ve adalet mücadelesi olduğunu unutmamak gerekir.

Aleviler neye hayır demeli...

Yüksel Mutlu-13 Ekim 2024

Sistem ÇEDES, Maarif Modeli gibi birçok projeleri gerçekleştirirken bunları boşa çıkarmak için de bir şeyler yapmak gerekir. İktidar bu konuda üniversiteleri araç olarak kullanıyor yine son zamanlarda bazı üniversiteler Kültür Bakanlığı ile ortak konferans, sempozyumlar gerçekleştiriyor. Munzur Üniversitesi bunun en bariz örneği. Özellikle de son zamanlarda kadim inancımızı Kültür Bakanlığına bağlama isteği, parayla, maaşla Alevileri kendine bağlama çabası sürüyor

Bu coğrafyada yüzyıldır öteki sayılanların sorunları tüm şiddetiyle sürüyor. Ortadoğu tüm inançların, süreklilerin bir arada yaşadığı bir coğrafya iken bugüne dek gelen tüm iktidarların yok saydığı şiddetle, fiziki katliamlarla, asimilasyonlarla terbiye etmeye çalıştığı bir mesele. Sistemin ret ve inkar politikasında Türk ve İslamcı devlet dini ile nasıl ki farklı halklar ve etnik kimlikler “yok” sayıldıysa aynı sistematik politika ile Alevi inancı ve Alevi toplumu da “yok” sayılmaktadır. “Kürt sorunu” gibi “Alevi sorunu” da ret ve inkar politikalarından kaynaklanmaktadır.

Yüzyıllardır egemen sistemin katı merkezîyetçi, yok sayan politikalarına rağmen Alevilik ve Aleviler her şeye rağmen vardır, var olmaya ve mücadele etmeye de devam ediyorlar. Ancak bugün gelinen noktada birçok sorunla da mücadele ediyorlar. Cumhuriyetin kuruluşu ile yasal olarak ve anayasal olarak yok sayılmış, ibadet merkezlerine el konulmuş, her türlü asimilasyon politikası uygulanmıştır. Bunun en son örneği ÇEDES projesi gibi projelerdir. Uzun yıllar Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi derslerinden muaf tutulmayan Alevi çocuklar asimilasyonun hedefindeydi. Fakat son zamanda MEB ve Diyanet İşleri Başkanlığı bir arada gerçekleştirdikleri ÇEDES projesini ilkökul, ortaokul,

liselerde imam ve müezzinlerle yürütmek istiyor. AKP hükümetinin, eğitimi dincileştirdiği ve Türkiye’yi tarikatlar yuvası haline getirdiği hepinizin malumu.

Eğitim sistemi bu kadar tekçi, asimilasyoncu olunca Alevi gençleri de bunlardan olumsuz olarak etkileniyorlar. Bu kuşakta Kapitalizmin tuzağına düşen, tek dertleri para ve ihtişam olan, şiddete eğilimli Alevilik inancından uzaklaşan bir gençlik bu politikaların ağına düşmektedir. Bu noktada Cemevlerine büyük görevler düşüyor. Cemevleri sadece cenaze erkânlarının yürütüldüğü yerler olmaktan çıkarılmalı ya da sadece semah kurslarının yapıldığı yer olmamalıdır. Gençlerin kendilerini ifade edebildiği cazibe merkezlerine dönüştürülmelidir. Alevi örgütleri bunlara kafa yormalıdır. Mesela Alevi toplantısına gittiğinizde kitle içinde gençler oldukça az bunun nedenleri sorgulanmalı, gençlerin nitelikli katılımı nasıl olur neler yapılmalı sorusuna cevap aranmalıdır. Zaten mevcut eğitim sistemi asimilasyon üretirken ailelerin çocuklarına sadece “biz Aleviyiz” demeleri yetmiyor. Bu tehlike gençlerin siyasal tercihlerini de etkiliyor. Bu kadar kuşatmanın içinde geleceğe yatırım yapmak çok önemli diye düşünüyorum bir yandan son hızla devam eden asimilasyon, bir yandan da kaybedilmeye başlayan bir gençlik buna hem aileler hem siyaset kurumu fakat her şeyden önce Alevi sivil toplum örgütleri kafa yormalı, bu konuyla alakalı bilimsel çalışmalar, projeler geliştirip önlemler alınmalıdır. Alevi gençliğin durumu sürekli bir gündem halinde olabilmelidir. Alevi gençleri ile ilgili bilimsel araştırmalar, saha çalışmaları yapılmalı. Kırdan kente göç eden ailelerin çocukları olarak Aleviliğin ne olup olmadığı hakkında yeterli bilgi sahibi olamadılar.

Nasıl ki “kimliksiz Kürt” isteniyorsa “Alevisiz Alevi” de isteniyor bu kadar kıymetli, kadim bir inanç olan Alevilik, tarihsel acılarla dolu ama aynı zamanda direnişlerle de dolu bir tarihe sahip Aleviler gençlerine sahip çıkarak yol gösterici olmalı. Sistem ÇEDES, Maarif Modeli gibi birçok projeleri gerçekleştirirken bunları boşa çıkarmak için de bir şeyler yapmak gerekir. İktidar bu konuda üniversiteleri araç olarak kullanıyor yine son zamanlarda bazı üniversiteler Kültür Bakanlığı ile ortak konferans, sempozyumlar gerçekleştiriyor. Munzur Üniversitesi bunun en bariz örneği. Özellikle de son zamanlarda kadim inancımızı Kültür Bakanlığına bağlama isteği, parayla, maaşla Alevileri kendine bağlama çabası sürüyor...

Alevi gençlerin inançlarını yerine getirebilme koşulları için önce demokrasinin olması gerekiyor. Bunun yolu da barış ikliminin oluşmasından ve kabulden geçer yani sistem tekçilikten vazgeçmeli...

Bunun için Aleviler daha çok örgütlenmeli, daha çok mücadele etmeli. Yoksa Alevi gençlerin üzerindeki tehlike büyük...

Aleviler güçlü bir şekilde asimilasyona, baskıya, yok sayılmaya hayır demeli...